МАРТ 26
1939 во
№ 44 (1007)
ДОНЫС 10 ур.

СТАВ СТРАНАЯССА ПРОЛЕТАРИЙЯС, ӦТУВТЧӦЙ!

КОМИ КОМСОМОЛЕЦ

ГАЗЕТ ЛЭДЗӦНЫ ВЛКСМ КОМИ ОБКОМ ДА СЫКТЫВКАРСА ГОРКОМ

Ставсоюзса Коммунистической (большевикъяс) партиялӧн XVIII-ӧд съезд

СССР-са НАРОДНӦЙ ОВМӦС РАЗВИТИЕЛӦН КОЙМӦД ПЯТИЛЕТНЕЙ ПЛАН

(1938—1942 воясъ)

*В. М. МОЛОТОВ ЁРТ ДОКЛАД КУЗЯ ВКП(б) XVIII-ӧд СЪЕЗДЛӦН РЕЗОЛЮЦИЯ *)*

Решительнӧя венны рыбнӧй промышленностьлысь бӧрӧкольӧм. Содтыны чери кыйӧм став бассейнъясын, торйӧн нин Мурманскӧйын да Дальневосточнӧйын, а сідз жӧ содтыны чери переработайтӧм да рыбнӧй консервъяс лэдзӧм. Местнӧй организацияяслы став мераясӧн паськӧдны область пытшкӧсса рыбнӧй хозяйство местнӧй тӧдчанлуна водоемъяс база вылын (юяс, тыяс, прудъяс).

12. Став мераясӧн развивайтны **местнӧй промышленность да промкооперация**, кодъяс эмӧсь ыджыд источник уджалысь йӧзлысь содысь потребностьяс могмӧдӧм кузя. Найӧ быдмӧмлысь ӧнія ӧдсӧ тырмытӧмӧн лыддьӧмӧн, шедӧдны вит во чӧжӧн местнӧй промышленностьлысь да промкооперациялысь продукция лэдзӧм кыкпӧв дорысь не этшаджык содтӧм, а сідз жӧ ассортимент паськӧдӧм да бурмӧдӧм торйӧн мебель, посуда да домашней обиходысь мукӧд предметъяс. Паськыда потребляйтан предметъяс вӧчӧм содтӧмкӧд тшӧтш, мый эм основнӧй мог местнӧй промышленностьлӧн да промкооперациялӧн, колӧ став мераясӧн развивайтны ломтаслысь местнӧй видъяс перйӧм да стройматериалъяс вӧчӧм.

Ёна паськӧдны кӧмкот да платье дӧмлӧм кузя механизированнӧй мастерскӧйяслысь, мебель да домашней инвентарь ремонтируйтӧм кузя мастерскӧйяслысь сеть да населениелы услугаяс кузя мукӧд промыселъяс.

13. Промышленнӧй продукциялысь быдмӧм кузя установитӧм план да выль техника освоитӧм кузя водзсӧ вылӧ могъяс требуйтӧны удж производительностьлысь тӧдчымӧн содӧм да продукциялысь асдон серьёзнӧя чинтӧм. Съезд урчитӧ коймӧд пятилетка вылӧ:

а) Коймӧд пятилетка чӧжӧн промышленностын **удж производительностьлысь** 65 прӧчент вылӧ **содӧм**, мый должен обеспечитны 1942 воын 1937 во серти промышленнӧй продукциялысь прирост сӧмын удж производительность содӧм щӧт весьтӧ 62 миллиард шайт вылӧ.

б) Вит воӧн промышленнӧй продукциялысь **асдон** 10 прӧчент вылӧ **чинтӧм** (1937 вося донъясын), мый должен обеспечитны государстволы 1942 воын экономия 1937 во серти 20 миллиард шайт размерын.

Колӧ став мераясӧн кыпӧдны продукциялысь качество промышленность став отрасльясын. Котыртны решительнӧй тыш производствоын бесхозяйственностькӧд, простойяскӧд да воштӧмъяскӧд, чинтыны сырье, материалъяс, ломтас да электроэнергия рӧскодуйтан нормаяс; паськыда использзуйтны производственнӧй отходъяс да улын сорта сырье.

Упорядочитны стандартизация да нормализация делӧ да обеспечитны народнӧй овмӧсын стандартъяс ёнджыка паськыда применяйтӧм.

14. ВКП(б)-лӧн XVIII-ӧд съезд урчитӧ став **видзму овмӧсын** продукциялысь быдмӧм 20,1 миллиард шайтсянь 1937 воын (1926—1927 воясся донъясын) 30,5 миллиард шайтӧдз 1942 воын, мӧдногӧн кӧ 52 прӧчент вылӧ. Видзму овмӧсса медся важнӧй отрасльяс кузя съезд урчитӧ татшӧм заданиеяс:

а) **Зерновӧй культураяс** кузя обеспечитны коймӧд пятилетка пом кежлӧ 8 миллиард пуд нянь бывдо чукӧртӧм шӧркодь урожайность 13 центнер шедӧдӧмӧн.

б) **Техническӧй культураяс** кузя 1942 во вылӧ: сахарнӧй свеклӧ—чукӧртны 282 миллион центнер, гектар вылысь 235 центнер урожайность дырйи; хлопок-сырец—32,9 миллион центнер, поливнӧй хлопоклӧн гектар вылысь 19 центнер урожайность дырйи; льно-волокно—8,5 миллион центнер, гектар вылысь 4,6 центнер урожайность дырйи да кыпӧдны шабділысь средней номер.

Обеспечитны пышлысь урожайность тӧдчымӧн содӧм. Торъя внимание веськӧдны каучуконосъяслысь, подсолнухлысь да мукӧд масличнӧй культураяслысь продукция содтӧм вылӧ, семеноводство правильнӧя котыртӧмӧн, торъя районъяс кузя правильнӧя размещайтӧмӧн, агротехника бурмӧдӧмӧн.

в) **Скӧт юрлыдлысь** прирост да скӧтвидзӧмлӧн товарнӧй продукциялысь быдмӧм сійӧ размеръясын, кодъяс тырвыйӧ обеспечивайтӧны СССР-ын скӧтвидзӧмлысь проблема разрешитӧм. Вӧв юрлыд содтыны 35 прӧчент вылӧ, сюра гырысь скӧтлысь 40 прӧчент вылӧ, порсьяслысь 100 прӧчент вылӧ, ыжъяслысь да кӧзаяслысь 110 прӧчент вылӧ, колхознӧй товарнӧй фермаяс паськӧдӧм да ыдждӧдӧм вылӧ торъя внимание веськӧдӧмӧн. Лыддьыны главнӧй могӧн скӧтлысь порода бурмӧдӧм да племеннӧй делӧ вужвыйӧныс бурмӧдӧм, породаяс правильнӧя районируйтӧм, кӧрым база ёнмӧдӧм, скӧт бӧрся дӧзьӧр бурмӧдӧм пыр скӧт видзӧмлысь продуктивностьсӧ кыпӧдӧм.

г) Лӧсьӧдны Москва, Ленинград, Баку, Харьков, Киев гӧгӧр, Донбасса, Кузбасса, Горькийса, Дальней Восток каръясса промышленнӧй центръяс гӧгӧр да став мукӧд гырысь каръяс гӧгӧр **картофельно-овощнӧй** да **животноводческӧй базаяс**, кодъяс тырвыйӧ обеспечитасны тайӧ центръяссӧ овощиӧн, картофельӧн да тӧдчымӧн мында йӧлӧн да яйӧн снабжайтӧм.

д) Обеспечитны зерновӧй да мукӧд культураяс кӧдзӧм сӧмын вылын сорта да бурмӧдӧм **отборнӧй** кыдзи селекционнӧй, сідзи и местнӧй сорта **кӧйдысъясӧн**. Пыртны колхозъясын да совхозъясын правильнӧй севооборотъяс турун кӧдзӧм да чернӧй пар применяйтӧмӧн, кодъяс обеспечивайтӧны почвалысь плодородие тӧдчымӧн содтӧм, урожайность содӧм да кыптысь скӧтвидзӧмлы крепыд кӧрмовӧй база лӧсьӧдӧм.

е) Бырӧдны землеустроительнӧй уджъяслысь запущенность да упорядочитны землеустройство делӧ колхозъясын, вуджӧдны землеустроительнӧй уджъяс государственнӧй бюджет вылӧ.

ж) Помавны коймӧд пятилеткаын сельскохозяйственнӧй уджъяс **комплекснӧя механизируйтӧм**. Обеспечитны видзму овмӧслысь потребностьяс тырвыйӧ могмӧдӧм прицепнӧй инвентарын тракторнӧй парклӧн эмлункӧд да типъяскӧд лӧсялӧмӧн. Паськыда пыртны передовӧй агротехника видзму овмӧсса передовикъяслысь ыджыд практическӧй опыт научнӧя использзуйтӧм. Веськӧдны торъя внимание совхозъясын да колхозъясын фермаясын скӧтвидзӧмлысь трудоёмкӧй процессъяс механизируйтӧм вылӧ. Паськыда развернитны посни колхознӧй гидростанцияяс, ветросиловӧй да местнӧй ломтас вылын газогенераторнӧй электроустановкаяс стрӧитӧм.

Содтыны видзму овмӧсса растениеяслӧн вредительяскӧд да висьӧмъяскӧд тышкасьӧм кузя машинаяс да аппаратура вӧчӧм.

Содтыны коннӧй прицепнӧй, торйӧн нин транспортнӧй инвентарь лэдзӧм. Обеспечитны простейшӧй зерноочистительнӧй машинаяс вӧчӧм паськӧдӧм.

з) Освоитны колхозъясын да совхозъясын органическӧй да минеральнӧй удобрениеяслысь правильнӧй система применяйтӧм, кыйӧд да мукӧд местнӧй удобрениеяс рациональнӧя видзӧм да использзуйтӧм вылӧ торъя внимание веськӧдӧмӧн, бырӧдны минеральнӧй удобрениеяс воштӧм. Паськыда пыртны практикаӧ подзолистӧй почваяс известкуйтӧм да солонцевӧй почваяс гипсуйтӧм.

и) Видзму овмӧс водзӧ механизируйтӧм да удж производительность содӧм подув вылын **совхозъясӧс** делӧ вылын пӧртны высокопроизводительнӧй, высокорентабельнӧй овмӧсъясӧ, кодъяс служитісны эськӧ примерӧн видзму овмӧс производство котыртӧмын, примерӧн сійӧ вылын урожайностьлӧн да продуктивностьлӧн; содтыны скӧтлысь юрлыд Наркомсовхозов совхозъясын, торйӧн нин зерновӧй совхозъясын скӧтвидзӧм котыртӧм щӧт весьтӧ.

15. Съезд устанавливайтӧ кӧрттуй транспортлысь **грузооборот** содӧм 355 миллиард тонно-километрсянь 1937 воын 510 миллиард тонно-километрӧдз 1942 воын; речнӧй транспортлысь—33 миллиардсянь 58 миллиард тонно-километрӧдз; морскӧй транспортлысь—37 миллиард тонно-километрсянь 51 миллиард тонно-километрӧдз. Транспортлӧн зэв важнӧй мог эм ылі железнодорожнӧй перевозкаяс став мераясӧн чинтӧм, встречнӧй да нерациональнӧй перевозкаяс бырӧдӧм могысь да странаса грузооборотын вавыв да автотранспортлысь удельнӧй вес водзӧ кыпӧдӧм могысь грузооборот планируйтӧм упорядочитӧм.

Кыпӧдны коймӧд пятилеткаын **удж производительность** 32 прӧчент вылӧ кӧрттуй транспорт вылын да 38 прӧчент вылӧ вавыв транспорт вылын, механизируйтны погрузочно-разгрузочнӧй уджъяс кӧрттуй, вавыв да автомобильнӧй транспортъяс вылын.

16. Съезд устанавливайтӧ кӧрттуй транспорт кузя коймӧд пятилетка вылӧ татшӧм заданиеяс:

а) Содтыны **локомотивъяслысь парк** 8.000 единица вылӧ, сы лыдын: „ФД" серияа 1.500 паровоз вылӧ, конденсационнӧй паровозъяс 4.200 вылӧ, „ИС" серияа пассажирскӧй паровозъяс 1.500 вылӧ. Конденсационнӧй паровозъяс матыса воясын должен ӧсь босьтны паровозъяс грузовӧй паркын ведущӧй места.

б) Содтыны грузовӧй вагонъяслысь **вагоннӧй парк** 225 сюрс четырехоснӧй вагон вылӧ, пассажирскӧй вагонъяслысь парк 15 сюрс вылӧ. Оборудуйтны автосцепкаӧн действующӧй товарнӧй парклысь 300 сюрс вагон да 4 сюрс пассажирскӧй вагон. Оборудуйтны автотормозъясӧн действующӧй товарнӧй парклысь 200 сюрс вагон. Паськӧдны паровозъяс да вагонъяс ремонтируйтан база, торйӧн нин Урал, Средней Азия, Сибирь, Дальней Восток туйяс вылын. Подготовитны производственнӧй база конденсационнӧй паровозъяс ремонтируйтӧм вылӧ.

в) Обеспечитны кӧрттуй транспорт да торйӧн нин кӧрттуйяс водзӧ реконструируйтӧм. Коймӧд пятилеткаын стрӧитны да сетны эксплоатацияӧ 11 сюрс километр кӧрттуй да нуӧдны мӧд орччa туйяс вольсалӧм 8 сюрс километр кузьта.

г) **Электрифицируйтны** 1.840 километр кӧрттуй, медводз ӧчередьын горнӧй туйяс, линияяс, кӧні грузооборотлӧн размеръясыс напряженнӧйӧсь, а сідз жӧ интенсивнӧй пригороднӧй движениеа гырысь узелъяс. Став мераясӧн пыртны автоблокировка, диспетчерскӧй сигнализация да автостопъяс применяйтӧм.

д) Развитны **кӧрттуй станцияяс** да узелъяс, медводз ӧчередын сійӧ направлениеяс вылын, кодъяс йитӧны Донбасс Кривӧй Рогкӧд, Ленинградкӧд да Москвакӧд, Ураллысь асыввыв районъяс, Севернӧй край, Мурманскӧй область СССР-са центральнӧй юкӧнкӧд, Рытыввыв Сибирь Средней Азиякӧд, Рытыв-Лун, Рытыввыв да Асыввыв туйяс вылын.

17. Съезд устанавливайтӧ вавыв, автомобильнӧй да воздушнӧй транспорт кузя коймӧд пятилетка вылӧ татшӧм заданиеяс:

а) Бырӧдны **вавыв транспортлысь** бӧрӧкольӧм, кыпӧдны сылысь рольсӧ народнӧй овмӧс обслуживайтӧмын, торйӧн нин массӧвӧй грузъяс новлӧдлӧмын: вӧр, нянь, изшом, нефть.

(Водзӧ видзӧд 2 листбокысь).

*) Продолжение, заводитчӧмсӧ видзӧд март 24 лунся номерысь.

СССР-са НАРОДНӦЙ ОВМӦС РАЗВИТИЕЛӦН КОЙМӦД ПЯТИЛЕТНЕЙ ПЛАН

В. М. МОЛОТОВ ЁРТ ДОКЛАД КУЗЯ ВКП(б) XVIII СЪЕЗД РЕЗОЛЮЦИЯЛӦН ПРОДОЛЖЕНИЕ

Бурмӧдны морской да речнӧй флотлысь техническӧй состояние, содтыны сійӧс совершеннӧйджык типа судноясӧн, речнӧй судноясвылын паськыда пыртны газогенераторнӧй установкаяс. Паськӧдны судоремонтнӧй база да морскӧй портъяс стрӧитӧм.

Нуӧдны паськыд мероприятиеяс существуйтысь ва туйяс реконструируйтӧм да пӧрадокӧ вайӧдӧм кузя, реконструируйтны Астрахань—Горький—Рыбинск—Москва туй сы могысь, медым коймӧд пятилетка помын лӧсьӧдны глубоководнӧй транзитнӧй туй Астраханьсянь Москваӧдз став перекатъяс вылын джуджда сӧ 2,6 метрысь не ляпкыдджыкӧдз обеспечитӧмӧн. Паськӧдны Волго-Балтийскӧй ва туй реконструируйтӧм. Пятилетка чӧжӧн пытшкӧсса судоходнӧй ва туйяслысь общӧй кузьтасӧ содтыны 102 сюрс километрсянь 115 сюрс километрӧдз.

Коймӧд пятилетиеын разработайтны Волга, Дон да Днепр юяс комплекснӧя реконструируйтӧмлысь схема, подготовитны мероприятиеяс Каспийскӧй морелысь уровень поддержитӧм кузя да кутчысьны Волго-Донскӧй соединение стрӧитӧмӧ.

Коймӧд пятилетка пом кежлӧ **Войвыв Морскӧй Туй** пӧртны нормальнӧя действуйтысь воднӧй магистральӧ, кодi обеспечивайтӧ планомернӧй йитӧд Дальней Востоккӧд.

б) Котыртны **автомобильнӧй транспортлысь** регулярнӧй движение автомагистральяс вылын, трактъяс вылын да каръяс, кӧрттуй станцияяс да ва туйяс дiнӧ грузонапряженнӧй подъездъяс вылын. Обеспечитны колана ремонтнӧй база автотранспортлы. Паськӧдны гаражъяс да безгаражнӧй стоянкаяс, обслуживайтан станцияяс да автомобильяс заправитӧм кузя колонкаяс стрӧитӧм. Содтыны автоперевозкаяс пятилетие чӧжӧн 4,6 пӧв. Став мераясӧн паськӧдны грузовӧй автотранспортын автоприцепъяс вӧчӧм да применяйтӧм. Стрӧитны да реконструируйтны 210 сюрс километр туй, мӧд пятилеткакӧд ӧткодялӧм сьӧрти усовершенствованнӧй гудронированнӧй, асфальто-бетоннӧй да бетоннӧй туйяс стрӧитӧмлысь удельнӧй вес решительнӧя содтӧмӧн.

Ӧттшӧтш веськӧдны торъя внимание существуйтысь туйяс колана пӧрадокын поддержитӧм вылӧ, налы колана текущӧй да восстановительнӧй ремонт аскадын нуӧдӧмӧн.

в) Сосредоточитны гражданскӧй авиациялысь удж основнӧй государственнӧй линияяс вылын. Кыпӧдны воздушнӧй магистральяслысь техническӧй оборудование, наземнӧй сооружениеяс паськӧдӧмӧн да бурмӧдӧмӧн.

18. Съезд тӧдчӧдӧ **связьлысь** став видъяс, торйӧн нин междугородныелысь, ёнджыка паськӧдны коланлун.

Завершитны веськыд телефоннӧй йитӧд лӧсьӧдӧм Москва да став республиканскӧй, краевӧй да областнӧй центръяс костын, а сiдз жӧ содтыны радиальнӧй система связь узловӧй системаӧн СССР-са медся гырысь центръяс костын. Тырвыйӧ эштӧдны районнӧй центръяс, сиктсӧветъяс, МТС-яс да совхозъяс телефонизируйтӧм. 2,3 пӧв содтыны приёмнӧй радиотрансляционнӧй точкаяслысь лыд. Стрӧитны вель уна гырысь каръясын телевизионнӧй центръяс.

19. Коймӧд пятилеткаын производство быдмӧм кузя программалысь заданиеяс олӧмӧ пӧртӧмлӧн зэв важнӧй условие эм квалифицированнӧй **рабочӧй кадръясӧс, техникъясӧс да инженеръясӧс** подготовитӧм, а сiдз жӧ медся выль техника да производство научнӧя котыртӧм пыртӧм кузя уджъяс ёна паськӧдӧм. Съезд лыддьӧ коланаӧн предусмотритны коймӧд пятилетней планын:

а) Квалифицированнӧй рабочӧйясӧс да социалистическӧй удж вывса мастеръясӧс подготовитӧм да переподготовитӧм кузя школаяслысь да курсъяслысь паськыд сеть паськӧдӧм.

б) Разнӧй специальностьяс кузя 1,4 миллион техникӧс да высшӧй образованиеа 600 сюрс специалистӧс лэдзӧм.

III. Коймӧд пятилеткаын выль строительстволӧн да сійӧс размещайтан план

1. Производство быдмӧм кузя план серти, ВКП(б)-лӧн XVIII-ӧд съезд установливайтӧ коймӧд пятилеткаын народнӧй овмӧс кузя **капитальнӧй уджъяслысь** объём 192 миллиард шайт размерын (действуйтысь сметнӧй донъясын) мӧд пятилеткаын 114,7 миллиард шайт пыдди, на пӧвсысь:

а) **Промышленностьӧ**—111,9 миллиард шайт мӧд пятилеткаын 58,6 миллиард шайт пыдди, сы лыдын: производство средствояс вӧчысь промышленность кузя—93,9 миллиард шайт мӧд пятилеткаын 49,8 миллиард шайт пыдди, либӧ 89 прӧчент вылӧ содӧм; паськыда потребляйтан средствояс вӧчан промышленность кузя—18 миллиард шайт мӧд пятилеткаын 8,8 миллиард шайт пыдди, либӧ 105 прӧчент вылӧ содӧм.

б) **Транспортӧ**—37,3 миллиард шайт, мӧд пятилеткаын 20,7 миллиард шайт пыдди, либӧ 80 прӧчент вылӧ содӧм.

в) **Видзму овмӧсӧ**—11 миллиард шайт, сы лыдын: МТС-ясӧ—5,2 миллиард шайт, ирригация да мелиорация вылӧ—1,3 миллиард шайт да, сыысь кындзи, совхозъясын скӧтлӧн юрлыд содтӧм вылӧ—2,5 миллиард шайт. Видзму овмӧсӧ асланыс колхозъясын капиталовложениеяс коймӧд пятилеткаын составитасны 24 миллиард шайтӧдз.

2. Съезд вынсьӧдӧ коймӧд пятилеткаын выль да реконструируйтӧм предприятиеяс **действиеӧ пыртӧм** 193 миллиард шайт стоимостьӧн (действуйтысь сметнӧй донъясын) мӧд пятилеткаын 103 миллиард шайт пыдди.

Съезд пасйӧ, мый капитальнӧй уджъяслӧн установитӧм объём да выль да реконструируйтӧм предприятиеяс действиеӧ пыртӧмлӧн программа обеспечивайтӧны СССР-са производственно-техническӧй базалысь водзӧ ыджыда быдмӧм да народнӧй овмӧслӧн зэв важнӧй отрасльясын мощностьяслысь колана резервъяс лӧсьӧдӧм. Коймӧд пятилеткаын **производственнӧй мощностьяс** содӧны: электростанцияяс кузя 8,1 миллион киловаттсянь мӧд пятилетка пом кежлӧ 17,2 миллион киловаттӧдз коймӧд пятилеткаын; угольнӧй промышленность кузя—1,8 пӧв коймӧд пятилетка пом кежлӧ шахтаяслысь мощностьсӧ изшом 335 миллион тоннӧдз вайӧдӧмӧн; сьӧд металлургия кузя (чугун)—25 миллион тоннӧдз; цветнӧй металлургия кузя (ыргӧн)—2,4 пӧв; алюминий кузя—3,8 пӧв; автомобильнӧй промышленность кузя—пӧшти 2 пӧв; хлопчато-бумажнӧй промышленность кузя (веретенояс)—1,5 пӧв.

3. Съезд лыддьӧ, мый коймӧд пятилеткаын **выль строительство** СССР-са районъяс кузя **размещайтӧмын** колӧ петны промышленность сырьё источникъяс да потребляйтан районъяс дiнӧ матыстӧмысь, нерациональнӧй да вывтi ылыс перевозкаяс бырӧдӧм могысь, а сiдз жӧ—СССР-лысь войдӧр экономически бӧрӧкольӧм районъяс водзӧ кыпӧдӧмысь. Та серти коймӧд пятилетка планын колӧ:

а) Союзса **основнӧй экономическӧй районъясын** обеспечитны овмӧслысь комплекснӧй развитие да котыртны ломтас перйӧм да продуктаяслысь сэтшӧм видъяс вӧчӧм, кыдзи цемент, алебастр, химическӧй удобрениеяс, стеклӧ, кокни да пищевӧй промышленностьлысь массӧвӧй изделиеяс сэтшӧм размеръясын, кодъяс обеспечивайтасны сiйӧ районъяслысь потребностьсӧ. Торъя тӧдчанлун имеитӧ места вылын ломтасӧн да ӧткымын продуктаясӧн, кодъясӧс сьӧкыд новлӧдлыны, гырысь промышленнӧй районъяс обеспечитӧм, кодъяслӧн ылысянь уна грузъяс ваялӧмысь зависимостьыс содiс налӧн промышленность быдмӧмкӧд да карса население ӧдйӧ содӧмкӧд йитӧдын.

Питаниелӧн сэтшӧм продуктаяс, кодъяс употребляйтсьӧны быдлаын массӧвӧя, кыдзи картофель, овощьяс, йӧв да яй прӧдуктаяс, пызь, кондитерскӧй изделиеяс, сур, а сiдз жӧ массӧвӧя потребляйтан уна мукӧд промышленнӧй изделиеяс—галантерея, швейнӧй промышленностьлӧн изделиеяс, мебель, кирпич, известь да с. в., долженӧсь тырмымӧн вӧчсьыны быд республикаын, крайын да областьын.

Обеспечитны колана контроль Москваын да Ленинградын выль предприятиеяс стрӧитӧм дугӧдӧм йылысь ВКП(б) ЦК да СССР-са СНК шуӧм олӧмӧ пӧртӧм бӧрся, а сiдз жӧ паськӧдны тайӧ постановлениесӧ Киев, Харьков, Ростов на Дону, Горький, Свердловск вылӧ, кодъясын водзӧ вылӧ дугӧдны выль предприятиеяс стрӧитӧм.

б) Странаса сэтшӧм **экономическӧй очагъясын,** кыдзи асыввыв районъяс, Урал да Поволжье, коймӧд пятилеткаын лӧсьӧдны предприятие дублеръяс машиностроение, нефтепереработка да химия вель уна отрасльяс кузя, медым бырӧдны случайностьяс предприятие уникумъяссянь ӧткымын промышленнӧй продуктаясӧн снабжайтӧмын.

в) Урчитны ССР Союзса **асыввыв да дальневосточнӧй** районъясын капитальнӧй уджъяс объёмлысь да выль предприятиеяс стрӧитӧмлысь ӧдйӧджык быдмӧм. Водзӧ нуӧдны тайӧ районъясас металлургическӧй база став мераясӧн развивайтӧм, мый могысь доменнӧй пачьяс общӧй лыдысь налысь куим четвертьсӧ стрӧитны коймӧд пятилеткаын странаса асыввыв районъясын.

Лӧсьӧдны текстильнӧй промышленностьлысь выль ыджыд производственнӧй база СССР асыввылын среднеазиатскӧй хлопок перерабатайтӧмӧн. Дальней Востокын урчитны изшом перйӧм развивайтӧмлысь гырысь ӧдъяс, сiдз жӧ цемент вӧчӧм сiйӧ размеръясын, кодъяс тырвыйӧ обеспечивайтӧны сылысь потребностьяссӧ.

г) Обеспечитны **национальнӧй республикаяслысь да областьяслысь** овмӧс да культура боксянь водзӧ кыптӧм, коймӧд пятилеткаын производительнӧй вынъяс размещайтан основнӧй могъяскӧд лӧсялӧмын.

4. Съезд лыддьӧ коланаӧн коймӧд пятилеткаын сосредоточитны внимание татшӧм зэв важнӧй стройкаяс вылӧ:

а) **Машиностроениеын,** коймӧд пятилетка вылӧ лӧсьӧдӧм производство программакӧд лӧсялӧмын, кодi тӧдчымӧн ветвыртӧ промышленность кыптӧмлысь общӧй ӧд, паськыда развернитны выль заводъяс стрӧитӧм да ӧддзӧдны найӧс действиеӧ пыртӧм, торйӧн нин станкостроительнӧй да энергетическӧй оборудование заводъяс. Эштӧдны сьӧкыд станкостроение кузя куим завод стрӧитӧм, Горькийын фрезернӧй станокъяс вӧчан завод, Киевын станок-автоматъяс вӧчан завод да паськӧдны шлифовальнӧй, зуборезнӧй, продольно-строгальнӧй станокъяс вӧчӧм кузя, карусельнӧй, расточнӧй да станок-автоматъяс вӧчӧм кузя шӧркодь мощностьа уна выль станкостроительнӧй заводъяс, а сiдз жӧ кузнечно-прессовӧй оборудование заводъяс. Коймӧд пятилетка чӧжӧн стрӧитны да пыртны действиеӧ паровӧй турбинаяслысь 4 завод, сы лыдын заводъяс Свердловск, Уфа, Новосибирск да Калуга районъясын. Сыысь кындзи заводитны паровӧй турбинаяслысь завод стрӧитӧм Новочеркасск районын да гидротурбинаяслысь завод Куйбышев районын. Паровӧй турбинаяс заводъяскӧд лӧсялӧмӧн стрӧитны да пыртны действиеӧ котлостроение да вспомогательнӧй энергетическӧй оборудование заводъяс, сы лыдын котельнӧй завод Орскын. Котыртны ветродвигательяс массӧвӧя вӧчӧм. Эштӧдны Горьковскӧй да Московскӧй автозаводъяс стрӧитӧм. Стрӧитны малолитражнӧй автомобильяслысь завод, уна выль автосборочнӧй заводъяс (сы лыдын Дальней Востокын) да паськӧдны грузовӧй автомашинаяс вӧчан выль заводъяс стрӧитӧм Сибирын, а сiдз жӧ автомобильнӧй промышленностьлысь уна смежнӧй предприятиеяс да авторемонтнӧй базаяс. Лӧсьӧдны Асыввылын **видзму** уджалан машинаяс вӧчӧм кузя да тракторъяс сборка да ремонтируйтӧм кузя базаяс. Стрӧитны текстильнӧй машинаяслысь завод Курскын да Рытыввыв Сибирын. Эштӧдны Саратовса шарикоподшипниковӧй завод да паськӧдны кык выль шарико-да роликоподшипниковӧй заводъяс стрӧитӧм. Стрӧитны бумага вӧчан машинаяслысь завод. Заводитны выль паровозостроительнӧй завод стрӧитӧм. Стрӧитны сьӧкыд да среднӧй химическӧй машиностроение кузя кык—куим завод. Форсируйтны морскӧй да океанскӧй судостроениелысь заводитӧм заводъяс стрӧитӧм, да сыысь кындзи, заводитны морскӧй да речнӧй судостроениелысь выль заводъяс стрӧитӧм.

б) **Электрификация** юкӧнын строительнӧй программалысь зэв важнӧй юкӧнӧн съезд лыддьӧ выль негырысь да шӧркодь электростанцияяс стрӧитӧм щӧт весьтӧ мощностьяслысь прирост, а сiдз жӧ гидроэлектростанцияяс стрӧитӧм ӧддзӧдӧм. Паськӧдны мирын зэв ыджыд сооружение—кык Куйбышевскӧй гидростанция стрӧитӧм общӧй мощностьӧн 3,4 миллион киловатт, кодi ӧттшӧтш разрешайтӧ Заволжьеын устойчивӧй урожай шедӧдӧм могысь засушливӧй муяс орошайтан проб-

(Водзӧ видзӧд 3 листбокысь).

СССР-са НАРОДНӦЙ ОВМӦС РАЗВИТИЕЛӦН КОЙМӦД ПЯТИЛЕТНЕЙ ПЛАН

В. М. МОЛОТОВ ЁРТ ДОКЛАД КУЗЯ ВКП(б) XVIII СЪЕЗД РЕЗОЛЮЦИЯЛӦН ПРОДОЛЖЕНИЕ

лема да Волга да Кама кузя судоходство делӧ. Заводитны сідз жӧ Ока ю вылын Калужскӧй гидроэлектростанция стрӧитӧм. Эштӧдны стрӧитӧм да пыртны действиеӧ татшӧм гидростанцияяс: Угличскӧй, Рыбинскӧй, кык Чирчикскӧй, Канакирскӧй, Свирь-2, Храмскӧй, Нива-3, Сухумскӧй да мукӧд. Заводитны стрӧитны выль гидростанцияяс: Верхне-Камскӧй, Мингичаурскӧй, Усть-Каменогорскӧй, Гюмушскӧй, а сідз жӧ паськыда развернитны неыджыд местнӧй гидростанцияяс стрӧитӧм, сы лыдын Урал районъясын, Тура, Уфа, Чусовая, Белая, Мияс да мукӧд юяс вылын, а сідз жӧ Севернӧй Донец вылын.

Ломтас экономитӧм могысь паськыда развитны негырысь ветроэлектростанцияяс стрӧитӧм. Урчитны 102 районнӧй тепловӧй электростанция стрӧитӧм действиеӧ пыртӧмӧн: Кураховскӧй, Несветаевскӧй, некымын ТЭЦ Москваын да Ленинградын, Челябинскӧй ТЭЦ, Сумгаитскӧй, Комсомольскӧй, Киевскӧй, Николаевскӧй, Кирово-Чепецкӧй, Сызранскӧй, Орскӧй, Карагандинскӧй, Красноярскӧй, Хабаровскӧй, Кувасайскӧй, Краснодарскӧй да мукӧд. Стрӧитны Иваново районын текстильнӧй промышленностьлы торф вылын выль теплоэлектростанция.

Став мераясӧн паськӧдны высоковольтнӧй электросетьяс да подстанцияяс стрӧитӧм.

Электростроительство кузя мощностьяслысь общӧй содӧм коймӧд пятилетка чӧжӧн определитны 9 миллион киловатт, промышленнӧй районъясын 10—15 прӧчент мощностя постояннӧй энергетическӧй резерв лӧсьӧдӧм обеспечитӧмӧн.

в) **Угольнӧй промышленностьын** паськӧдны шахтаяс стрӧитӧм кыдзи изшом перйӧм кузя, сідзи и бурӧй уголь перйӧм кузя. Освоитны изшом перъян выль районъяс, торйӧн нин Уралын, Татарскӧй да Башкирскӧй АССР-ясын, Восточнӧй Сибирын, Дальнӧй Востокын, Казахскӧй ССР-ын, Украинаын, Киргизскӧй да Таджикскӧй ССР-ясын. Сооружайтны, медсясӧ, шӧркодь да негырысь мощностя шахтаяс, строительстволысь срокъяс став мераясӧн чинтӧмӧн да ӧддзӧдӧмӧн. Вит во чӧжӧн ставсӧ заложитны выль изшом шахтаяс общӧй мощностьнас 170 миллион тонн вылӧ, действиеӧ 160 миллион тонн вылӧ пыртӧмӧн.

Нефтянӧй промышленностьын обеспечитны нефтеперерабатывающӧй заводъяслысь выль мощностьяс действиеӧ пыртӧм 15 миллион тонн вылӧ да, сыысь кындзи, крекинг-установкаяс 4,5 миллион тонн вылӧ. Коймӧд пятилеткаын решающӧй могӧн лыддьыны Волга да Урал кост районын нӧшта ӧти мощнӧй нефтянӧй база лӧсьӧдӧм, сэні нефтеперерабатывающӧй заводъяс 6 миллион тонн мощность вылӧ стрӧитӧмӧн. Обеспечитны нефть перъян выль районъясын геолого-поисковӧй да разведочнӧй уджъяс паськӧдӧм: Волга да Урал костын, Сибирын, Дальнӧй Востокын, Украинаын, Среднӧй Азияын да Казахскӧй ССР-ын.

Торфянӧй да сланцевӧй промышленность кузя обеспечитны капитальнӧй уджъяслысь колана содӧм. Индыны торф искусственнӧ обезвоживайтан заводъяс стрӧитӧм, кодi пуктӧ подув торф перйӧмын сезонность бырӧдӧм вылӧ. Пӧртны олӧмӧ кык—куим коксовӧй завод стрӧитӧм, наын сідз жӧ химическӧй продуктаяс выработайтӧм предусмотритӧмӧн.

г) **Чернӧй металлургияын** эштӧдны Магнитогорскӧй комбинат 6 домна да кык блюминг составын, Нижнетагильскӧй да Петровско-Забайкальскӧй заводъяс, Амурстальстрой, Запорожсталь, Азовсталь, Криворожскӧй, Ново-Московскӧй жестекатальнӧй, Ново-Уральскӧй да Никопольскӧй трубнӧй заводъяс стрӧитӧм. Заводитны Лунвыв Уралын (халиловскӧй да бакальскӧй рудаяс вылын) да Восточнӧй Сибирын выль металлургическӧй заводъяс, Уралын сварнӧй трубаяслысь завод, ӧти трубопрокатнӧй завод Сибирын да труболитейнӧй завод центрын стрӧитӧм. Лом да металлоотходъяс используйтӧм подув вылын паськӧдны местнӧй потребностьяс вылӧ негырысь передельнӧй заводъяс стрӧитӧм Средней Азия да Закавказье районъясын. Рудаяс сывдiг кежлӧ дасьтӧм бурмӧдӧм могысь стрӧитны дассизимысь не этшаджык агломерационнӧй лентаяс. Став действуйтысь заводъяс вылын завершитны трудоёмкӧй уджъяс механизируйтӧм да паськыда пыртны производство автоматизируйтӧм. Прокатлысь качество бурмӧдӧм могысь дооборудуйтны прокатнӧй цехъяс став заводъяслысь колана отделочнӧй устройствоясӧн. Ставсӧ коймӧд пятилетка чӧжӧн стрӧитны 20 выль доменнӧй пач да восстановитны Уралын куим древесно-угольнӧй доменнӧй пач.

Босьтчыны курскӧй магнитнӧй аномалия районын шахтаяс стрӧитӧмӧ, кыдзи центрса чернӧй металлургиялы содтӧд база да нуӧдны лӧсьӧдчана мероприятиеяс курскӧй магнитнӧй аномалия районын металлургическӧй завод стрӧитiг кежлӧ.

Эштӧдны Атасуйскӧй да Карсакпайскӧй месторождениеясын промышленнӧй разведка.

д) **Цветнӧй металлургияын** эштӧдны Прибалхашскӧй ыргӧн сывдан комбинат, Средне-Уральскӧй да Блявинскӧй комбинатъяс стрӧитӧм. Паськӧдны Джезказганскӧй, Алмалыкскӧй ыргӧн сывдан комбинатъяс, а сідз жӧ Алтайын свинцовӧй да цинковӧй заводъяс стрӧитӧм. Пыртны действиеӧ Уральскӧй алюминиевӧй комбинат, алюминиевӧй заводъяс Кандалакшаын да Кузбассын да заводитны стрӧитны мукӧд алюминиевӧй заводъяс. Пыртны действиеӧ Тихвинскӧй глиноземнӧй завод, Южно-Уральскӧй да Севернӧй никелевӧй комбинатъяс. Заводитны стрӧитны уна выль предприятиеяс свинец, цинк, озысь, вольфрам да молибден вӧчӧм кузя. Стрӧитны цветнӧй прокат да биметалл заводъяс, а сідз жӧ алюминиевӧй да магниевӧй сплавъяс переработайтӧм кузя заводъяс.

е) **Химическӧй промышленностьын** паськӧдны выль серно-кислотнӧй заводъяс стрӧитӧм, медсясӧ, цветнӧй металлургиялысь да электростанцияяслысь отходящӧй газъяс используйтӧм база вылын, туковӧй комбинатъяс, содовӧй заводъяс, синтетическӧй каучук вӧчан да шиннӧй заводъяс 13—15 СК завод, 9 корднӧй да 16 шиннӧй завод действиеӧ пыртӧмӧн, кодъясӧс рассредоточитӧма страна пасьта. Стрӧитны искусственнӧй кизер ломтас кузя кык завод, 2 регенераторнӧй завод, 15 регенераторнӧй цех шиннӧй заводъяс бердын да асбестовӧй изделиеяслысь 2—3 завод.

Лӧсьӧдны промышленнӧй база, кодi тырвыйӧ обеспечитас каучуконосъяс переработайтӧм.

ж) Дугӧдны СССР-са Европейскӧй юкӧнысь Асыввыв районъясӧ да Средней Азияса республикаясӧ **цемент** новлӧм, та могысь стрӧитны шӧркодь да неыджыд мощностя выль цементнӧй заводъяс ставсӧ 4,8 миллион тонна вылӧ, сы лыдын Дальнӧй Восток, Сибирь, Казахскӧй ССР, Средней Азия республикаяс районъясын да Уралын.

з) Паськӧдны **геологоразведочнӧй уджъяс**, кодъяс обеспечивайтӧны сырьӧ промышленнӧй запасъясӧн действуйтысь да коймӧд пятилеткаын стрӧитчысь предприятиеяс да лӧсьӧдасны локтан вояс вылӧ выль промышленнӧй запасъяслысь переходящӧй резервъяс Союзса став районъясын.

и) **Вӧр промышленностьын** помавны стрӧитӧм да пыртны действиеӧ Соликамскӧй, Кондопожскӧй, Камскӧй, Марийскӧй, Красноярскӧй, Соломбальскӧй, Архангельскӧй, Льговскӧй, Комсомольскӧй, Котласскӧй целлюлозно-бумажнӧй комбинатъяс да газетнӧй бумага вӧчан фабрика Киров районын. Паськӧдны выль целлюлозно-бумажнӧй, лесохимическӧй, фанернӧй, деревообрабатывающӧй предприятиеяс да древесина гидролиз кузя заводъяс стрӧитӧм. Урчитны вӧр промышленностьлысь ӧдйӧ быдмӧм Союзса Европейскӧй юкӧнлӧн вӧйвыв да рытыв-вой районъясын, Уралын да Дальнӧй Востокын. Содтыны лесопильно-деревообрабатывающӧй промышленностьлысь мощностьсӧ Европейскӧй войвылын, Сибирын, Дальней Востокын. Дугӧдны Сибирысь Союзса Европейскӧй юкӧнӧ вӧр вайӧм.

к) **Кокни промышленностьын** пыртны действиеӧ выль хлопчатобумажнӧй фабрикаяс Барнаулын, Новосибирскын да Кузбассын, а сідз жӧ пӧртны олӧмӧ неыджыд прядильнӧй фабрикаяс важ текстильнӧй районъясын стрӧитӧм, печкӧм да кыӧм костын диспропорция бырӧдӧм могысь, пыртны действиеӧ Ташкентскӧй хлопчатобумажнӧй комбинатлысь мӧдӧд очередь, Ленинаканскӧй прядильнӧй фабрика, Киевскӧй да Семипалатинскӧй суконнӧй комбинатъяс, резиновӧй подошва вӧчан завод Калининын да искусственнӧй кучик вӧчан завод Казаньын. Паськӧдны Средней Азияса республикаясын, Западнӧй Сибирын да Казахскӧй ССР-ын выль текстильнӧй фабрикаяс стрӧитӧм, а сідз жӧ вель уна выль трикотажнӧй да чулочнӧй фабрикаяс, неыджыд льнянӧй комбинатъяс, кожевеннӧй заводъяс, обувнӧй да шелковӧй фабрикаяс да стекляннӧй тара вӧчан предприятиеяс стрӧитӧм.

л) **Пищевӧй промышленностьын** тырвыйӧ эштӧдны стрӧитӧм да пыртны действиеӧ мясокомбинатъяс Орскын, Энгельсын, Улан-Удэын, Иркутскын, Хабаровскын, Свердловскын, Ивановоын, Нальчикын, Куйбышевын, Днепропетровскын, Ворошиловградын, Ашхабадын, Сталинабадын; сахарнӧй заводъяс Елань-Коленоын, Жердевкаын, Советскӧйын (Курскӧй область), Алма-Атаын, Ново-Троицкын, Гниваньын (Винницкӧй область), Шпольын (Киевскӧй область) да ӧти сахарнӧй завод Армянскӧй ССР-ын. Стрӧитны вель уна выль спиртозаводъяс, маслозаводъяс, суктӧм да кос йӧв вӧчан заводъяс, кондитерскӧй да чайнӧй фабрикаяс. Паськӧдны среднӧй мощностя выль мясокомбинатъяс, сахарнӧй заводъяс, хлебозаводъяс да холодильникъяс, табачнӧй фабрикаяс да майтӧг пуан заводъяс стрӧитӧм.

Рыбнӧй промышленностьын содтыны, морскӧй рыболовнӧй флот да эштӧдны рыбнӧй комбинатъяс стрӧитӧм Комсомольскын, Хабаровскын, Москваын да Муйнакын; холодильникъяс — Балхашын, Мангистауын, Ахтарын, Совгаваньын, Камчатка вывса Петропавловскын да 20 посни холодильникъяс ДВК-ын; судоверфъяс—Мурманскын, Амур вывса Николаевскын да Камчатка вывса Петропавловскын. Индыны Камчатка, Охотск да Аянск районъяс освоитӧмлысь ёна гырысьджык ӧдъяс кыдзи рыбнӧй промышленность кузя Наркоматӧн, сідзи и краевӧй да областнӧй организацияясӧн.

м) **Местнӧй промышленностьын** да промкооперацияын паськӧдны местнӧй сырьё да местнӧй ломтас подув вылын посни предприятиеяс стрӧитӧм.

н) **Карса строительствоын** обеспечитны жилищнӧй строительство кузя да каръяс да промышленнӧй центръяс благоустроитӧм кузя уджъяс паськӧдӧм. Стрӧитны выль водопроводъяс 50 карын, канализация 45 карын, трамвай 8 карын.

Паськӧдны карса овмӧсын газификация. Содтыны выль трамвайнӧй вагонъяслысь лыд 2.900 единица вылӧ, Москвалы, Ленинградлы, Киевлы да СССР-са мукӧд гырысь каръяслы выль конструкцияа четыреоснӧй вагонъяс вӧчӧм обеспечитӧмӧн. Торъя внимание веськӧдны карса да междугороднӧй автотранспорт паськӧдӧм вылӧ, автобусъяслысь лыд 27 сюрс единица вылӧ содтӧмӧн да максимальнӧя паськӧдны пассажирскӧй да грузовӧй такси применяйтӧм. Паськӧдны Москваын, Ленинградын, Киевын да мукӧд гырысь каръясын троллейбуснӧй движение да такӧд лӧсялӧмын, содтыны троллейбусъяс вӧчӧм, торйӧн нин, котыртны двухэтажнӧй троллейбусъяс массӧвӧя лэдзӧм.

Примитӧм планъяскӧд лӧсялӧмын обеспечитны Москва да Ленинград водзӧ паськӧдӧм да реконструируйтӧм. Эштӧдны Москваын метролысь коймӧд очередь стрӧитӧм.

Коймӧд пятилетка пом кежлӧ эштӧдны Сӧветъяс Дворец стрӧитӧм кузя основнӧй строительнӧй уджъяс.

о) **Видзму овмӧс** юкӧнын пӧртны олӧмӧ 1.500 МТС стрӧитӧм кыдзи выльяс стрӧитӧм щӧт весьтӧ, сідзи и важ МТС-яс разукрупнитӧм щӧт весьтӧ. Тракторъяслы, комбайнъяслы да видзму уджалан мукӧд машинаяслы обеспечитны колана ремонтнӧй база. Паськӧдны совхозъясын животноводческӧй постройкаяс стрӧитӧм скӧтӧс видзӧм тырвыйӧ обеспечитан размеръясын.

Ирригация да мелиорация кузя эштӧдны гырысь ирригационнӧй да осушительнӧй строительство кузя заводитӧм став уджъяс: Вахш, Колхида, Невинномысскӧй канал, Мургабскӧй оазис. Заводитны Заволжьеын оросительнӧй система стрӧитӧм. Ёнмӧдны производственно - техническӧй база засушливӧй районъясса видзму овмӧсын.

п) Стрӧитны выль зерновӧй **элеваторъяс** да **складъяс** сеть общӧй мощностьӧн 10 миллион тонн дорысь унджык продукта видзӧм вылӧ, коймӧд пятилетка первой джынйын нин бунтъясын нянь видзӧм тырвыйӧ бырӧдӧмӧн.

(Водзӧ видзӧд 4 листбокысь).

СССР-са НАРОДНӦЙ ОВМӦС РАЗВИТИЕЛӦН КОЙМӦД ПЯТИЛЕТНЕЙ ПЛАН

В. М. МОЛОТОВ ЁРТ ДОКЛАД КУЗЯ ВКП(б) XVIII СЪЕЗД РЕЗОЛЮЦИЯЛӦН ПРОДОЛЖЕНИЕ

5. Производственнӧй мощностьяс стрӧитан да действиеӧ пыртан срокъяс ӧдзӧдӧм могысь, а сідз жӧ странаса основнӧй экономическӧй районъяс кузя выль предприятиеяс рассредоточитӧм могысь, ВКП(б)-лӧн XVIII-ӧд съезд требуйтӧ строительствоын решительнӧя **тышкасьны гигантоманиякӧд** да паськыда вуджны СССР Союз народнӧй овмӧс став отрасльясын шӧркодь да неыджыд предприятиеяс стрӧитӧмӧ. Промышленнӧй строительствоын не лэдзны вывті узкӧй специализацияа предприятиеяс стрӧитӧм да котыртны экономическӧй районъяс пытшкын предприятиеяс кооперируйтӧм.

Съезд веськӧдӧ внимание **строительствоын скоростнӧй методъяс** практикаӧ решительнӧя пыртны коланлун вылӧ, мый могысь требуйтсӧ строительнӧй индустрия развивайтӧм, территориальнӧй строительнӧй организацияяс став мераясӧн ёнмӧдӧм, строительнӧй индустрия народнӧй овмӧсын бӧрӧкольӧм отрасльысь водзынмунысьӧ пӧртӧм, комплекснӧй механизация паськыда развивайтӧмӧн да стандартнӧй строительнӧй детальяс да конструкцияяс применяйтӧмӧн, сы вылӧ колана предприятиеяс стрӧитӧмӧн.

Строительнӧй уджъяслысь индӧм программа олӧмӧ пӧртӧм могысь урчитны коймӧд пятилетка вылӧ строительствоын **удж производительность** 75 прӧчент вылӧ содӧм да коймӧд пятилетка пом кежлӧ строительнӧй уджъяслысь донсӧ мӧд пятилетка помын уровень серти 12 прӧчент вылӧ чинтӧм.

IV. Коймӧд пятилеткаын уджалысь йӧзлысь материальнӧй да культурнӧй уровень водзӧ кыпӧдан план

Первой да мӧд пятилеткаяс олӧмӧ пӧртӧм означайтіс не сӧмын народнӧй овмӧслысь зэв ыджыд кыптӧм да социалистическӧя сійӧс преобразуйтӧм Сӧветскӧй Союзлысь обороноспособностьсӧ ӧттшӧтш ёнмӧдӧмкӧд, но и СССР-са народъяс материально-культурнӧй уровеньлысь ёна кыптӧм.

Коймӧд пятилетка должен обеспечитны уджалысь йӧзлысь нуждаяссӧ да запросъяссӧ колана тӧваръясын, продуктаясын, оланінъясын, населениеӧс бытӧвӧя да культурнӧя обслуживайтӧмын нӧшта ёнджыка да бура могмӧдӧм. Коймӧд пятилетка олӧмӧ пӧртӧм обеспечивайтӧ, сысь кындзи, водзӧ выль ыджыд воськов СССР-ын социалистическӧй обществоса производительнӧй вынъяс, благосостояние да культура водзӧ развивайтӧм вылӧ вынйӧра материальнӧй база лӧсьӧдӧмын. Ӧні делӧыс мунӧ оз уджтӧмалӧм бырӧдӧм йылысь да сиктын корысялӧм бырӧдӧм йылысь,—тайӧн ми справитчим нин тырвыйӧ да пыр кежлӧ. Ӧні могыс уджалысь йӧзлысь сэтшӧм благосостояние лӧсьӧдӧмын да культурность кыпӧдӧмын, кодъяс вочавидзӧны сӧветскӧй народлӧн содӧм запросъяслы, да кодъяс шедӧдны позьтӧмӧсь капитализмлӧн медся озыр страналы да означайтӧ социализм вынъяс настӧящӧй дзоридзалӧмлысь, выль социалистическӧй культура дзоридзалӧмлысь заводитчӧм.

Коймӧд пятилетка вылӧ рабочӧйяслысь да сиктса уджалысь йӧзлысь материальнӧй да культурнӧй уровень кыпӧдӧм могысь ВКП(б)-лӧн XVIII-ӧд съезд устанавливайтӧ татшӧм заданиеяс:

1. а) **СССР-са уджалысь йӧзлысь потребление** $1\frac{1}{2}$ пӧв дорысь унджык содтӧм рабочӧйяслӧн, крестьяналӧн да служащӧйяслӧн доходъяс содӧмкӧд лӧсялӧмын.

б) Народнӧй овмӧс став отрасльяс кузя коймӧд пятилетка пом кежлӧ **рабочӧйяслысь да служащӧйяслысь лыд** 1937 во серти 21 прӧчент вылӧ содӧм шӧркодь удждон—37 прӧчент вылӧ да удждонлысь фонд—67 прӧчент вылӧ.

в) Карса да сиктса уджалысь йӧзӧс **культурно-бытовӧя обслуживайтӧм** вылӧ государственнӧй рӧскодъяс, мӧдногӧн кӧ социальнӧй страхование кузя рӧскодъяс да просвещение, здравоохранение, уначелядя мамъяслы пособиеяс кузя да рабочӧйясӧс да служащӧйясӧс культурно-бытовӧя обслуживайтӧм вылӧ государственнӧй затратаяс, жилищнӧй да коммунальнӧй строительство вылӧ государственнӧй затратаяс кындзи, 53 миллиард шайтӧдз кыпӧдӧм, 30,8 миллиард шайт пыдди 1937 воын,—содӧмыс 1,7 пӧв дорысь унджык.

г) **Колхозникъяслысь доходъяс** тӧдчымӧн содтӧм колхозъясын удж производительность кыптӧм результатын, став сельскохозяйственнӧй культураяслӧн урожайность кыптӧм да скӧтвидзӧмлӧн продуктивность содӧм результатын.

д) **СССР-са рабочӧй класслысь культурно-техническӧй уровеньсӧ** инженерно-техническӧй удж вывса работникъяс уровеньӧдз кыпӧдӧм кузя историческӧй мог олӧмӧ пӧртӧмын водзӧ серьёзнӧя мунӧм могысь уна мероприятиеяс пыртӧм.

е) Карын всеобщӧй **средней обучение** олӧмӧ нуӧдӧм да сиктын да став национальнӧй республикаясын всеобщӧй семилетней средней обучение завершитӧм, челядьӧс дасвося велӧдӧмӧн шымыртӧм паськӧдӧмӧн сідзи, медым каръясын да рабочӧй поселокъясын начальнӧй да средней школаясын велӧдчысьяслысь лыдсӧ содтыны 8,6 миллионсянь 12,4 миллионӧдз, а сиктса местаясын 20,8 миллионсянь 27,7 миллионӧдз.

ж) **ВУЗ'ясын да ВТУЗ'ясын** велӧдчысьяслысь контингент кыпӧдны 650 сюрс мортӧдз сідзи, медым матыса воясын главнӧй вниманиесӧ вӧлі веськӧдӧма высшӧй образованиелысь качество кыпӧдӧм вылӧ.

з) **Кино-театръяслысь, клубъяслысь, библиотекаяслысь**, культура керкаяслысь да читальняяслысь **сеть** содтӧм стационарнӧй да мукӧд звуковӧй кино установкаяс паськыда котыртӧмӧн да 6 пӧв содтӧмӧн.

и) Уджалысь йӧз **здравоохранение кузя**, больничнӧй отсӧг сетӧм бурмӧдӧм кузя, санитарно-профилактическӧй мероприятиеяс паськӧдӧм кузя, челядясьысьяслы рӧдильнӧй отсӧг да детскӧй больницаяс паськӧдӧм кузя, удж охрана кыпӧдӧм да рабочӧйяслысь шойччӧм да физкультура котыртӧм кузя, удж тӧдчымӧн ёнмӧдӧм здравоохранение вылӧ государственнӧй затратаяс 10,3 миллиард шайтсянь 1937 воын 16,5 миллиард шайтӧдз 1942 воын содтӧмӧн. Постояннӧй ясляясын да детскӧй садъясын местаяслысь лыдсӧ содтыны 1942 воын 4,2 миллионӧдз 1937 воын 1,8 миллион пыдди.

к) Каръясын да рабочӧй поселокъясын **жилищнӧй строительство** ӧддзӧдӧм, коймӧд пятилетка чӧжӧн действиеӧ 35 миллион квадратнӧй метр выль жилӧй площадь пыртӧмӧн.

2. Уджалысь йӧз олӧмлысь материальнӧй уровень кыпӧдӧм могысь обеспечитны коймӧд пятилеткаын культурнӧй сӧветскӧй торговля став мераясӧн развивайтӧм да такӧд лӧсьалӧмын установитны:

а) Государственно-кооперативнӧй **товарооборотлысь** объём 1942 воын 206 миллиард шайтӧдз содтӧм 1937 воын 126 миллиард шайт пыдди, столовӧйяслысь, ресторанъяслысь, кафеяслысь да буфетъяслысь оборотсӧ 2 пӧв содтӧмӧн.

б) Розничнӧй государственно-кооперативнӧй **торговӧй сеть** паськӧдӧм 38 прӧчент вылӧ, став торговӧй делӧ бурмӧдӧмӧн (холодильнӧй овмӧс, торговӧй базаяс да складъяс стрӧитӧм, тӧваръяс вайӧм да новлӧм), ӧдйӧ быдмысь сельскохозяйственнӧй районъясын крестьяналысь назревшӧй бытовӧй, ремонтнӧй да строительнӧй нуждаяс обслуживайтысь тӧваръясӧн лавкаяс да магазинъяс торъя ёна развивайтӧмӧн.

3. Съезд урчитӧ **народнӧй доходлысь** коймӧд пятилетка чӧжӧн 1,8 пӧв содӧм да такӧд йитӧдын устанавливайтӧ тырвыйӧ позянлун обеспечитны населениелӧн да государстволӧн содан доходъясӧн кындзи народнӧй потреблениелысь нуждаяс, сідзи и народнӧй овмӧс развивайтӧм кузя, обороноспособность ёнмӧдӧм кузя да колана государственнӧй резервъяс лӧсьӧдӧм кузя государственнӧй нуждаяс.

Народнӧй овмӧс став отрасльясын зэв ыджыд кыптӧм требуйтӧ народнӧй овмӧс планируйтӧм да учет котыртӧм кузя став удж водзӧ бурмӧдӧм. Плановӧй удж перестроитӧмын центральнӧй мог эм планъяс олӧмӧ пӧртӧмлы проверка котыртӧм сэтшӧм ногӧн, медым предупреждайтны овмӧсын диспропорцияяс лоӧм, эрдӧдавны выль резервъяс планъяс олӧмӧ пӧртӧм вылӧ да планъяс фактическӧя олӧмӧ пӧртӧм результатъяскӧд лӧсялӧмын пыртны коррективаяс торъя отрасльяс да районъяс кузя.

Съезд подтверждайтӧ бюджетно-кредитнӧй удж бурмӧдны, хозрасчет водзӧ ёнмӧдны, бесхозяйственностькӧд тыш ёнмӧдны, сьӧкыд индустриялысь да народнӧй овмӧс мукӧд отрасльяслысь рентабельность уровень кыпӧдны, социалистическӧй производство содӧм, товарооборот ёна паськӧдӧм да народ олӧмлӧн материальнӧй уровень общӧй кыптӧм подув вылын, сӧветскӧй рубль ёнмӧдны коланлун.

* *

Коймӧд пятилетней планӧн сувтӧдӧм могъяс кывшутӧг олӧмӧ пӧртӧм могысь ВКП(б)-лӧн XVIII-ӧд съезд требуйтӧ став партийнӧй, сӧветскӧй, хозяйственнӧй да профсоюзнӧй организацияяссянь:

а) хозяйственнӧй веськӧдлӧмлысь ловъя оперативность да деловитость, руководительнӧй уджӧ кадръясӧс правильнӧя бӧрйӧм вылӧ, партиялӧн да правительстволӧн установитӧм заданиеяс исполнитӧм быдлунъя фактическӧй проверка вылӧ сосредоточитӧмӧн;

б) рабочӧйяслысь, мастеръяслысь да инженерно-техническӧй работникъяслысь удждон правильнӧя котыртӧм, удж производительность кыптӧм колана ногӧн материальнӧя поощряйтӧмӧн;

в) социалистическӧй ордйысьӧм да стахановскӧй движение паськӧдӧм, предприятиеясын да учреждениеясын крепыд трудӧвӧй дисциплина да став уджалысьяслысь вылын удж производительность обеспечитӧмӧн.

Колхознӧй строительствоын могъяс эм сельско-хозяйственнӧй артель организационно-хозяйственнӧя став мераясӧн ёнмӧдӧм, колхозлысь общественнӧй собственность паськӧдӧм да ёнмӧдӧм, колхознӧй скӧтвидзан фермаяс, общественнӧй стрӧйбаяс, общественнӧй страховӧй фондъяс да мукӧд сикас колхознӧй собственность паськӧдӧм, мый эм видзму овмӧс да колхознӧй крестьянство олӧмлысь материально-культурнӧй уровень водзӧ кыпӧдӧм подув. Такӧд лӧсялӧмын колӧ ёнмӧдны тыш сельско-хозяйственнӧй артельлысь Устав нарушайтӧмъяскӧд, не лэдзны торъя колхозникъяс ордын усадьба бердса овмӧс, усадьба бердса му участокъяс да скӧт незаконнӧя паськӧдӧм, мый вайӧдӧ колхозлысь интересъяс нарушайтӧмӧ, мешайтӧ колхознӧй дисциплина ёнмӧдӧмлы. Колӧ водзӧ ёнмӧдны колхознӧй дисциплина да ӧддзӧдны колхозникъяс став масса пӧвсын колана воспитательнӧй удж, кыпӧдны уджалысь производительность да поощряйтны бурджыка уджалысь колхозникъясӧс, а сідз жӧ паськыда вуджны колхозъясын звеноъяс котыртӧмӧ. Дисциплина водзӧ ёнмӧдан, уджалысь производительность кыпӧдан да колхозлысь быд колхозник вылӧ доходность содтан интересъясын, сідз жӧ кыдзи и промышленность водзӧ паськӧдан, странаын тӧваръяс содтан да промышленнӧй предприятиеясӧс колхозникъясысь рабочӧй кадръясӧн снабжайтан цельясын,—колӧ шедӧдны сійӧс, медым колхозъяс систематически лэдзалісны колхозникъясӧс промышленнӧй предприятиеясӧ уджалӧм вылӧ, медводз найӧс, кодъяс этша использовайтсьӧны колхозса удж вылын, имеитӧны этша трудоденьяс да сы вӧсна сьӧкӧдӧны колхозӧс.

(Помсӧ видзӧд локтан №-ысь)

ВЕСЬКӦДӦМ

Миян газетлӧн март 24 лунся номерын 4 полосаын, 2 колонкаас редакция мыж вӧсна лоӧма пропуск. Вывсяньыс 6 строкаын заводитчысь предложение колӧ лыддьыны тадз: „**Став мераясӧн содтыны высокоактановӧй ломтас да высококачественнӧй маслӧяс вӧчӧм**“.

Отв. редактор
Г. И. ТОРЛОПОВ.

Адрес редакции: г. Сыктывкар, Дом печати, 1-й этаж, комната №17, редакция газеты „Коми комсомолец“. Телефон: 5—01.

Подписная плата: на 1 год—18 руб., на 6 мес.—9 руб., на 3 мес.—4 руб. 50 коп., на 1 мес.—1 руб. 50 коп.

Уполн. Главлита № 1254. Типография Наркомместпрома Коми АССР.